

SPECIFIEK...

Geluid

Foto: Gijs van Duijn

Als tiener was ik helemaal niet met vogels bezig, maar veel met muziek. Ik speelde in de nodige jeugdorkesten en merkte dat ik kon componeren. Daar begon ik mee toen ik 17 was. Ik heb muziek gestudeerd op de universiteit van York. Ik componeerde veel, maar langzaam. Ik speelde eerst viool, maar heb nogal grote vingers en die passen iets beter op een grotere altviool. Ik heb mezelf vooral wegwijz gemaakt in de hedendaagse klassieke muziek. York heeft een heel kleine muzikafdeling, maar het is er allemaal erg intens. Een heel druk programma. Daar hoorde ik ook voor het eerst Nederlandse ensembles. Mijn eerste orkestcompositie, onder meer geïnspireerd op de zang van de Bultrug, werd gekozen voor het Gaudeamus-festival in Amsterdam. Hij werd gespeeld door het Radio-Kamerorkest, in 1991. Het was een stuk voor meer dan dertig musici. Toen heb ik ook kennisgemaakt met de muziekwereld van Amsterdam. Ik voelde me er wel goed, dus besloot ik in 1992 hier te gaan studeren, bij Louis Andriessen.

En in Amsterdam kwamen de vogels?

Als kind ging ik iedere zomer met mijn familie naar de Orkney-eilanden, want daar kwam mijn moeder vandaan. Ik vond het normaal daar duizenden Papegaai-duikers te zien. Maar het was wel iedere keer spannend. Ik was een hele tijd eigenlijk veel meer geïnteresseerd in walvissen en dolfijnen dan in vogels. Maar als je er zelf niets mee kunt, doordat die dieren onbereikbaar zijn ...

Vogels zijn er wel. Ik hoorde Roger Payne, de walvisman, ooit zeggen dat als je hun zang versnelt – 14 keer, heb ik onthouden – het net een vogel lijkt. Dus dacht ik: als je vogelzang 14 keer vertraagt, dan lijkt het net een walvis. Mijn eerste computer kocht ik dus omdat ik vogelzang wilde ver-

Schot, componist, en alweer een tijdje

Amsterdammer. Een geluidenman.

Het begon met vertragen.

Kruisbekken werden typen, en snippen langzaam aan ontrafeld.

Magnus Stewart Robb (34):

'Van een overvliegende zeldzame vogel moet ik een opname hebben.

Anders geloof ik mezelf niet.'

tragen. Opnemen en vertragen, dat was doel nummer één.

Wat was je doorbraak qua geluiden?

In 1994 ben ik echt vogelaar geworden en gaan opnemen.

Het eerste interessante project waren de kruisbekken. Ik wilde weten hoe je ze herkent en graag een Grote Kruisbek vinden. Door een artikel van George Sangster wist ik al dat er in de VS sprake was van kruisbekken met verschillende typen roep. Ik kwam ook hier al snel rare kruisbekken tegen. Type B, wietwiewiet, komt normaal niet in Nederland voor. Ook Ruud van Beusekom hoorde ze. Ik had al snel tot drie verschillende typen en besepte dat het iets bijzonders was, en nog leuker dan zoeken naar een Grote Kruisbek. Wat overigens na een paar maanden wel lukte. Door de kruisbekken kwam ik in contact met Arnoud van den Berg.

Daarna begon het grote project

In 1999 heeft Arnoud me voorgesteld aan Mark Constantine die naar de Dutch Birding-dag kwam. Ik had besloten om mijn kruisbekken-cd privé uit te geven en een aantal exemplaren gemaakt om te verkopen. Mark vond het jammer dat het allemaal niet wat professioneler gebeurde. Hij kreeg voor elkaar dat Dutch Birding de cd ging uitgeven.

Is Mark een mecenas?

Ooit was hij de belangrijkste leverancier van artikelen aan de Body Shop. Hij leverde onder meer shampoos. Later was hij mede-oprichter van een nieuw bedrijf: Lush. Als je met je neus open door de Kalverstraat loopt, kom je het vanzelf tegen. Het is een keten met vestigingen in aardig wat landen. Daarbij is Mark een gepassioneerde vogelaar. Hij zegt altijd dat het runnen van

En als je het sterk vertraagt en analyseert
Het verschil tussen Boompieper en Syberische Boompieper zit 'm vooral in de toonhoogte. Ik heb nog nooit een Boompieper opgenomen die hoger riep dan 8.1 kilohertz. En ook andersom: ik heb nooit een Siberische Boompieper gehad die onder de 7.6 khz riep. Maar ik houd er rekening mee dat een heel opgewonden Boompieper opeens heel hoog gaat roepen. Bij opgenomen piepers is dat vaak het geval. Dat is ook interessant in verband met Oeverpieper en Waterpieper. Als die laatste vlak

cd's

Bij Dutch Birding zijn twee cd's verschenen met opnames gemaakt door onder meer Magnus Robb, Arnoud van den Berg en Mark Constantine. Een behandelt de in het gesprek genoemde kruisbekken, de ander (*Out of the blue*) bevat tientallen trekroepjes, algemeen en zeldzaam.

Inlichtingen bij: dba@dutchbirding.nl

Interessante geluiden-sites

Cornell Lab of Ornithology.
Over apparatuur voor het opnemen.
<http://www.birds.cornell.edu/MacaulayLibrary/contribute/equipmentOverview.html>

NatureRecordists eGroup.
Hier worden veel vragen over apparatuur gesteld én beantwoord. Voor alle niveaus, van beginner tot zeer ervaren. In het archief zijn meer dan 16.000 mails te raadplegen.
<http://groups.yahoo.com/group/nature-recordists/>

Endangered animals of Russia.
Website met enkele geluidsopnames van tot de verbeelding sprekende soorten als Siberische Witte Kraanvogel, Lepelbekstrandloper, Kleine Regenwulp etc.
<http://nature.ok.ru/e-index.htm>

voor je opvliegt, klinkt het veel scheller dan normaal. Je moet bij geluiden echt iets weten over de context van het gedrag.

Stel: een trekteller staat met zijn ogen dicht op een trektelpost. Kan hij een overvliegende Bosgors van een Dwerggors onderscheiden?
Ik denk dat er veel gevallen zijn waarbij mensen niet beseffen hoe moeilijk het alleen al is om het verschil te horen tussen een tikkende gors en een Zanglijster. Je hoort de hele herfst Zanglijsters en dan opeens iets anders, waarvan je letterlijk opkijkt. Dat alleen al lijkt me een hele prestatie. En om dan nog het verschil tussen Bos- en Dwerggors te kunnen maken. Het kan, maar ik denk dat er veel minder mensen toe in staat zijn, dan ze zelf denken. Ik sta heel sceptisch tegenover claims van die soorten, zonder geluidsopnames. Van een overvliegende zeldzame vogel moet ik een opname hebben, anders geloof ik mezelf niet. Je kunt tikkende gorzen wel herkennen, maar met name met sonagrammen en vertragen. Weinig mensen weten dat Dwerggorzen en Geelgorzen heel erg op elkaar kunnen lijken. In Siberië heb ik wel afwisselend tik en tjup van Dwerggorzen opgenomen. Dat lijkt dan heel erg op een Geelgors. Een Bosgors doet dat overigens nooit.

Zijn er mensen die je zonder opnames gelooft?

Bij Bosgors en Dwerggors? Die zijn op de vingers van één hand te tellen. Onder anderen Hannu Jännes en Paul Holt, die hebben heel veel ervaring met Oost-Palearctische vogels. Ik denk dat Sneeuw- en IJsgors al heel moeilijk kunnen zijn. En die worden nog veel moeilijker als ze wat verder weg vliegen. Dan hoor je de fijne verschillen niet meer. Dat tieu is sowieso heel moeilijk bij die twee, er is gewoon overlap. Ook ik heb daar soms moeite mee. De extremen zijn anders. Een IJsgors is meestal nasaler dan een Sneeuwgor.

Dus veel fouten op telposten

Wat me vaak opvalt: er zijn tradities. Als iemand bij een telpost in de leer komt, staan er één of twee charismatische figuren die met heel veel overtuiging zeggen dat een geluid van die of die soort is. Andere mensen nemen dat over, maar daardoor kunnen er heel lang misverstanden bestaan. Je krijgt zelden de kans om het te bevestigen, bijvoorbeeld op zicht, als het om een lastige of schaarse soort gaat. Zo is het me opgevallen dat er heel veel fout gaat met Grote Pieper en Duinpieper. Ik denk dat het aantal Duinpiepers dat in Nederland langskomt gigantisch wordt overschat. Ik heb de laatste vijf jaar geen enkele Duinpieper kunnen opnemen, maar wel negen Grote Piepers.

Zijn er beruchte telposten?

Misschien. Misschien ja. Ik heb wel eens op posten gestaan en heel intensief geluisterd met mijn parabool. Dan werd er achteraf meegedeeld dat er een Duinpieper was gehoord. Maar die was daar dan klaarblijkelijk zo algemeen, dat het niet eens hardop werd gezegd. Ik denk dat er ook veel fouten met Roodkeelpepers worden gemaakt. Bij IJmuiden kwam een keer een Buidelmee over en enkele tientallen meters verder werd 'Roodkeelpieper' geroepen door andere vogelaars. Ik denk dat Boompiepers ook nogal eens tot Roodkeelpieper worden gepromoveerd. Er zijn nou eenmaal lagedrempelsoorten; die hoeven niet te worden ingediend. De meest beruchte zijn Duinpieper, Grote Kruisbek en Taigaboombkruiper.

Advies: recorder laten meedraaien

Daar leer je veel van. Alles waar je geen naam op kunt plakken, zoek je uit. Je wordt veel gevoeliger voor ongewone din-

Foto: Yuri Sofronov,
Lena Delta in Siberië, juni 2004

gen, als je de gewone beter kent. Sonagrammen kunnen daarbij heel belangrijk zijn. Je onthoudt niet alleen het geluid, maar ook de vorm. Een vogelgeluidentidschrift op internet? Dat zou ik wel willen doen. Je kunt zoveel interessante dingen laten zien en horen. Snippen, sterner.

Luister je al je opnames helemaal terug?

Ik ben bezig met verzamelen voor Sound Approach, dus als ik een opname van een soort maak, moet ik die heel goed documenteren. Eén uur in het veld is vier uur thuis werken. Maar het is niet saai, omdat je bij het afspelen vaak twee keer zoveel dingen hoort.

Ken je Sovon?

Uiteraard, en ik ben ook lid. Ik heb geluiden opgenomen in het kader van het Jaar van de Roerdomp, met Chris van Turnhout. En ik zou graag wat met Kwartelkoningen doen. Want wie weet hoe het vrouwtje van die soort klinkt? Geen idee. Ik heb de roep van een vrouwtje van het Porseleinhoen kunnen opnemen, zij het mega-zacht. Daar was ik echt apetrots op, want wie kent dat geluid nou. Voor je het weet mis je bij veel soorten de helft doordat je alleen het mannetje registreert.

Je meest opmerkelijke opname ooit was van juichende mensen. En door de duinen schalde: „Magnus bedankt, Magnus bedankt, Magnus, Magnus, Magnus bedankt.”

Ja. Afgelopen herfst ontdekte ik in de duinen van IJmuiden een Goudlijster. Er kwamen honderden mensen op af, uit het hele land. Maar dat beest liet zich niet horen. Uiteindelijk hebben we het gejuich dat opklonk toen de vogel een stukje vervloog maar op de Dutch Birding-site gezet.

Guus van Duin

